

ОСНОВА

ВИДАВНИЧА ГРУПА

ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ

Шановні читачі!

Ось і завершився конкурс на найкращу розробку уроків та відео, створених за допомогою серії дисків «Електронний конструктор уроку». Вітаємо переможців!

I місце — Безшлях Наталія Стефанівна

II місце — Герасименко Олена Михайлівна

III місце — Кузіна Олена Вікторівна

Подобиці за посиланням:

<http://osnova.com.ua/news/587>

КВІТЕНЬ 2016

Ми з вами з 2002 року!

• «Вивчасмо українську мову та літературу» — 08402, 95927 • Журнал з книжковим додатком — 08403, 37051 •

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

Вивчасмо українську мову та літературу

№ 10–11 (446–447) • КВІТЕНЬ 2016 р. • ЗАСНОВАНИЙ У СЕРПНІ 2003 р. • ВИХОДИТЬ ТРИЧІ НА МІСЯЦЬ •

За сприяння Міністерства освіти і науки України • Учасники проекту: ХНПУ ім. Г. С. Сковороди

У НОМЕРІ:

Моя методика

Дідук-Ступ'як Г. І.

Різноманітні підходи до вивчення української мови при формуванні в учнів навичок аудіювання 2

Александрова В. А., Колесник Л. Ф., Сільченко Г. В.

Підготовка учнів до ЗНО з української мови та літератури: стратегії й тактики 9

З конспектом на урок

Кольба Г. Я.

Олександр Олесь «По дорозі в казку» 20

Олач О. В.

У пошуках ідеалу. Література українського романтизму. 9 клас 25

Церещенко Р. О.

У пошуках скарбу великого. Т. Г. Шевченко. Поема-містерія «Великий льох». 9 клас 33

Уманська Т. О.

Види і засоби міжфразового зв'язку. 9 клас 36

Данильчук Л. І.

Володимир Винниченко. «Федько-халамидник». Урок-мандрівка сторінками оповідання 42

Література рідного краю

Каленчук Т. М.

«Я на світі прожив, наче спалах зорі на світанні...» Творчість поета Юрія Ковальського 47

Науковці — учителю-словеснику

Приходько І. Ф.

Україноцентрична ідея в українській літературі як основа національно-патріотичного виховання учнів 56

Дидактична скринька

Дицюра Н. О.

Розподільні диктанти з ключами. 5–6 класи 63

Чуйко Л. М.

Кросворди з української літератури. 8 клас 68

• «Вивчасмо українську мову та літературу» — 08402, 95927 • Журнал з книжковим додатком — 08403, 37051 •

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

ВІВЧАСМО

УКРАЇНСЬКУ

МОВУ ТА ЛІТЕРАТУРУ

№ 10–11 (446–447) • КВІТЕНЬ 2016 Р. • ЗАСНОВАНИЙ У СЕРПНІ 2003 Р. • ВИХОДИТЬ ТРИЧІ НА МІСЯЦЬ •

За сприяння Міністерства освіти і науки України • Учасники проекту: ХНПУ ім. Г. С. Сковороди

РІЗНОТИПОВІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ПРИ ФОРМУВАННІ В УЧНІВ НАВИЧОК АУДІЮВАННЯ

Г. І. Дідук-Ступ'як, канд. пед. наук, доц. кафедри української мови та методики її навчання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

Мета поданої статті — розкрити теоретико-прагматичні основи опанування аудіювання учнями основної школи під час застосування технології інтеракції різнотипових підходів до вивчення української мови.

Красномовство починається з уміння слухати.

Скілеф

! Аудіювання є реактивним, рецептивним видом мовленнєвої діяльності, смисловим сприйняттям усного повідомлення, основою спілкування. Воно охоплює одночасне розуміння мовної форми і змісту висловлювання [12, с. 39], а тексти для аудіювання придатні саме для самостійного осмислення сприйнятої інформації у різних стилях та дискурсах, що є важливим для формування комунікативної компетентності школярів у процесі використання авторської технології інтеракції різнотипових підходів (комунікативно-діяльнісного, особистісно орієнтованого, компетентнісного, дискурсно-текстоцентричного, соціокультурного).

У працях учених-методистів і психологів В. Артемова, Б. Біляєва, О. Горошкіної, І. Гудзик, В. Ільїної, І. Зимньої, Т. Ладиженської, Л. Мамчур, З. Кочкіної, Е. Палихати, М. Пентилюк, І. Лисовець, М. Ляховицького, І. Синиці, В. Статівки, С. Цінько, Г. Шелехової та ін. зазначено, що успішне оволодіння учнями говорінням, читанням і письмом значною мірою залежить від рівня опанування ними вмінь і навичок слухання та розуміння усного мовлення. Зокрема, І. Гудзик звертала увагу на те, що «говорити, читати й писати можна навчити тільки того, хто вміє слухати» [3, с. 4–7].

У сучасній методиці аудіювання може виступати як мета і як засіб навчання. У реальній шкільній практиці ці дві функції, природно, тісно переплітаються. Аудіювання як засіб навчання забезпечує ознайомлення учнів з новим мовним і мовленнєвим матеріалом, постає як засіб формування навичок і вмінь у всіх інших видах мовленнєвої діяльності, сприяє підтримуванию досягнутого рівня володіння мовою, формує власне аудитивні навички.

А мету його навчання розуміємо, коли учні засобами аудіювання отримують якусь інформацію. Це може бути текст, аудіозапис, фільм тощо, які без проблем можна знайти в Інтернеті (для цього послуговуємося ноутбуком або мобільними пристроями: телефоном, смартфоном, планшетом, їх можна використати із мінімальною затратою часу уроку) [6, с. 270].

Коли ми відбирали текст для аудіювання, то враховували його лінгвістичні особливості, подолання труднощів, зумовлених характером

мовних одиниць, змістову характеристику і композиційні властивості.

Ми пропонуємо використовувати аудіювання не лише раз у семестр, а на кожному уроці української мови, тому що аудіювання є важливим елементом і в досягненні цілей уроку та його триєдиної освітньої мети, забезпечуючи дітям можливість розуміти висловлювання. Розроблена нами система доводить правильність наших суджень. Адже її контенти (філософський, дидактичний, психологічний, психолінгвістичний, лінгвістичний і методичний) сприяють активному і ефективному навчанню аудіювання у взаємодії з іншими видами мовленнєвої діяльності (читання, говоріння і письма).

Очевидно, що аудіювання як вид мовленнєвої діяльності (МД) відіграє важливу роль у досягненні стратегічно-практичних, розвивальних, освітніх та виховних цілей і є ефективним засобом навчання мови в школі.

Не всюди й не завжди розуміють настільки відповідальну роль аудіювання. Під час спілкування з учнями можна помітити досить низький рівень їхньої аудитивної підготовки. Зі значними труднощами сприймають усне мовлення не лише учні середніх класів, а й старшокласники, випускники загальноосвітніх навчальних закладів.

Крім суб'єктивних, процес аудіювання супроводжується значними *об'єктивними труднощами*, пов'язаними з особливостями мовного оформлення повідомлення, його смислом, обсягом, умовами сприйняття, особливостями джерела мовлення, видом мовлення, яке сприймають [4, с. 226–238; 6, с. 127]. Розгляньмо їх детальніше, щоби визначити критерії відбору аудіотекстів.

! Для того щоб уникати труднощів, пов'язаних зі смисловим змістом повідомлення, варто добирати тексти, посильні та цікаві для слухача. Крім того, потрібно враховувати, що краще сприймаються складні, але змістовні тексти з цікавою інформацією про життя, традиції, вірування, природу рідного народу, краю, держави, ніж легкі та примітивні [5, с. 46].

Інтеграція різнотипових підходів сприяє ефективному використанню інтерактивних форм і методів під час роботи над аудіюванням. Суть цього полягає в тому, що навчання відбувається шляхом взаємодії всіх, хто навчається. Учні в процесі

обговорення матеріалу, поданого вчителем, виявляють своє власне розуміння на певний момент. Це допомагає їм навчатися, навчаючи інших, заповнювати прогалини в розумінні проблеми.

Школярі можуть збагатити свій мовний запас, працюючи (слухаючи або читаючи) чи спілкуючись зі своїми однокласниками. Інтерактивність передбачає не тільки вираження своїх думок, а й сприйняття і розуміння думок інших.

! Спільно придумані комунікативні завдання перед аудіюванням випереджають прослуховування й допомагають учням здогадатися про певні ідеї, фрагменти інформації. Завдання перед аудіюванням можуть бути сформульовані як до тексту в цілому, так і до окремих частин тексту в разі поетапного прослуховування та обговорення.

До першої групи таких вправ належать завдання, які базуються на заголовках та ілюстраціях до тексту.

Ми запропонували такі:

- а) на основі почутого заголовку тексту подайте своє розуміння цієї інформації (наприклад, «Національні символи України» (5 кл.), «Поведінка — це дзеркало, у якому кожен показує своє обличчя (Й. Гете)» (6 кл.), «Чи потрібна шкільна форма?» (7 кл.);
- б) запишіть кілька подій, про які би ви хотіли дізнатися із почутого тексту;
- в) напишіть п'ять питань до аудіотексту, а потім мотивовано його прослухайте, щоб дізнатися, чи є в тексті відповіді на них;
- г) напишіть три асоціації за вказаною темою, які виникають у вас (наприклад, «Два світи: комп'ютерний і реальний» (8 кл.), «Лиш в праці варто і для праці жить (І. Франко)» (9 кл.)).

Такі завдання краще виконувати в парному режимі, коли учні обговорюють свої варіанти з мовним партнером, а потім кожна пара наводить своє спільне рішення. Після цього текст прослуховують з більшою зацікавленістю, учні хочуть знати, наскільки вони мали рацію. Це і є мотивація, один із провідних принципів комунікативно-діяльнісного, компетентнісного, особистісно орієнтованого, соціокультурного та дискурсно-текстоцентричного підходів у взаємозв'язку.

Друга група завдань спрямована на формування вміння мовленнєвої *антиципації* (прогнозування), що допомагає розвитку пізнавальної діяльності учнів. Наприклад, перед прослуховуванням окремого абзацу тексту вчитель просить визначити причиново-наслідкові зв'язки, прослухати коротку характеристику людини і визначити її рід заняття (наприклад, *людина цієї професії працює на висотах будівництва і внизу, на землі, з'єднуючи металеві конструкції й використовує газ. На ній обов'язково має бути захисний одяг і спеціальна маска-забрало для обличчя. Ця людина — (газозварювальник) (7 кл.)*); прослухати загадку про колоритні українські предмети (наприклад, *Хоч я і страшнуватий, ось палиця в руці, та як мені прогнати від проса зоробців? (Опудало) (5 кл.)*), про пори року (наприклад, *У віконце подивіться: хто вона, ця чарівниця? Скатертина біла-біла все подвір'я застелила. Малювати так уміє снігова лише ... (Завія) (6 кл.) [11]*) і відгадати її. Перед прослуховуванням фінального абзацу можна дати завдання передбачити завершення тексту та обговорити варіанти ще до прослуховування.

Усі ці завдання сприяють розвитку аудитивної компетенції у процесі використання авторської технології до навчальної діяльності учнів.

Завершальний етап роботи над аудіотекстом — завдання сформулювати власну оцінку аудіотексту.

! Як бачимо, мотивація (один із головних спільних елементів комунікативно-діяльнісного, особистісно орієнтованого, компетентнісного, дискурсно-текстоцентричного та соціокультурного підходів у їхній взаємодії) в разі поетапного прослуховування тексту збільшується в багато разів, аудіювання має яскраво виражену комунікативну спрямованість, воно гармонійно поєднується з говорінням.

Погоджуємося з ученими О. Бігич, Н. Бражник, С. Гапоною, що в процесі навчання аудіювання потрібно прослуховувати як монологічні, так і діалогічні повідомлення. Існує думка, що *діалогічне мовлення (ДМ)* є важчим для аудіювання, ніж *монологічне мовлення (ММ)*, оскільки пов'язане з необхідністю диференціювати мовленнєвих партнерів і додатково виконувати аналітико-синтетичні дії [6, с. 126]. В аудіюванні ДМ виділяють два аспекти: аудіювання в процесі ДМ та аудіювання ДМ зовні.

При цьому ми враховуємо предметний аспект змісту навчання українського діалогічного мовлення, який охоплює ситуації спілкування, об'єднані у сфери спілкування (дискурси), теми, комунікативні наміри, мовний та мовленнєвий матеріал. Мовний матеріал окреслено програмовими вимогами щодо використання граматичних структур у межах визначених тем.

Мовленнєвий матеріал презентовано авторськими текстами, цікавими інформаційно-розвивальними, навчально-виховними діалогами (національного аспекту). Наприклад, вивчаючи у 6 класі тему «Фразеологізми», пропонуємо такий текст із використанням діалогу:

НЕ ВПУСТИ РАКА З РОТА

Летіла ворона понад морем, дивиться — лізе рак. Вона хап його та й понесла через лиман у ліс, щоб, сівши де-небудь на гіллі, гарненько поснідати. Бачить рак, що приходить пропадати, та й каже вороні:

— *Ей, вороно, вороно, знав я твого батька і твою матір: славні люди були!*

— *Угу! — каже ворона, не роззявляючи рота.*

— *І братів, і сестер твоїх знав, — каже рак, — що за добрі люди були!*

— *Угу! — гугнить ворона, а рака кріпенько держить.*

— *Та все хоч і гарні люди, — каже рак, — а тобі не рівня. Мені здається, що й на світі нема розумнішої над тебе!*

— *Еге! — крикнула ворона на весь рот і впустила рака в море.*

От тим-то, як кого одурять, хвалою або улесливою річчю, то люди кажуть:

— *Упустив рака з рота.*

А як кого остерігають, то кажуть:

— *Гляди, не впусти рака з рота [8, с. 48].*

Технологія інтеракції різнотипових підходів у процесі аудіювання ДМ ґрунтується на поведінковому компоненті, який пов'язаний зі специфікою виховання й навчання, із середовищем, у якому людина спілкується, з усіма характеристиками, властивими їй як особистості, як представникові соціальної групи, національної спільноти [2, с. 7].

Діалогічне мовлення характеризується зміною ролі слухача та мовця: кожен учасник діалогу одночасно повинен правильно оцінювати текст мовленнєвого партнера й реагувати на почуте репліками, коригуючи їх і виділяючи відповідне вагоме слово/факт, при цьому дотримуючись стилю і типу розмови. Отже, ДМ передбачає почергове

звернення до говоріння й аудіювання. Це вимагає цілісного оволодіння учнями знаннями, мовленевими звичками та вміннями з урахуванням їх взаємозв'язку, взаємодії і взаємопроникнення.

❗ Уведення до навчальних програм діалогів з певних тем є необхідною умовою формування комунікативної компетентності, яка, на нашу думку, повинна базуватися на взаємодії п'яти основних підходів: комунікативно-діяльнісного, особистісно орієнтованого, компетентнісного, соціокультурного та дискурсно-текстоцентричного.

Діалоги для аудіювання мають відбивати національно-культурні, освітні, соціальні традиції українського народу. Окрім цього, слід враховувати і невербальний бік усного спілкування, тобто екстралінгвістичні чинники, невербальну комунікативну поведінку, притаманну носіям української мови в певних реальних ситуаціях.

Узяті нами до уваги й критерії нормативності та еталонності українського мовлення. Пропонуємо діалоги, які містять особистісні, поведінкові та морально-етичні проблеми, що відповідає інтелектуальній підготовці, віковим особливостям та соціальній зрілості учнів 5–7-х і 8–9-х класів.

Наприклад, у 9 класі можна запропонувати перший вид ДМ під час прослуховування вірша, присвяченого морально-етичній темі «Раз добром нагрите серце вік не прохолоне», яка вказана у соціокультурній змістовій лінії навчальної програми [10].

А для урізноманітнення навчально-виховного процесу, для формування креативно-творчих і дослідницьких умінь у школярів використовуємо мобільні пристрої (мобільний телефон, смартфон, планшет) для знаходження в Інтернеті значень слів «лексична та граматична лінгвокультурема, концепти». Після словникової роботи виконуємо завдання вказаної вправи.

Вправа 1

Відтворіть у парах прослуханий вірш-діалог, використовуючи лексичні та граматичні лінгвокультуреми, слова-концепти, записані на дошці.

ПТИЦЯ

Тріпоче серце пійманої птиці.
В руках моїх не чує доброти;

— Я дам тобі водиці і пшениці,
Моя *пташино*, тільки не тремти!
— Хіба *потоки* загубили воду?
Хіба в полях уже зерна нема?!
Пусти мене, *мій хлопче*, на свободу,
І все, що треба, я знайду сама.
Я ж лагідно тебе тримаю, *пташко*,
В своїх руках *легеньких*, як *вітрець*.
Хіба неволя це? Хіба це важко
Від мене взяти кілька *зеренець*?
— Пусти мене! Мені, *дитино мила*,
Дорожча воля, ніж зерно твоє!
Страшна, хоч навіть лагідна, та сила,
Яка розкрити *крилець* не дає!
— Лети! Співай у небі *гомінкому*;
Хоч і маленький, зрозумів я все.
Моя рука ніколи і нікому
Ні *кривди*, ні біди не принесе!

Д. Павличко

Орієнтовні тестові запитання

1. Які слова-лінгвокультуреми вказують на гарне ставлення хлопчини до птиці?
 - А Дам водиці і пшениці;
 - Б моя пташино;
 - В тільки не тремти.
2. Що найважливіше для птиці?
 - А Вода;
 - Б зерно;
 - В свобода.
3. За допомогою яких граматичних концептів хлопчина вмовляє птицю залишитися у нього?
 - А Займенника (*тебе тримаю*);
 - Б прислівника + займенника (*лагідно тебе тримаю*);
 - В прислівника + займенника + звертання із зменшено-пестливим суфіксом -к- (*лагідно тебе тримаю, пташко*).
4. Яке словосполучення-лінгвокультурема підтверджує головну думку тексту вірша?
 - А Хіба це важко від мене взяти кілька зеренець;
 - Б пусти мене, дитино мила;
 - В дорожча воля, ніж зерно твоє.
5. Які рядки розкривають морально-етичні принципи хлопчини, які властиві й українському народу?
 - А Лети! Співай у небі гомінкому;
 - Б хоч і маленький, зрозумів я все;
 - В моя рука ніколи і нікому ні кривди, ні біди не принесе.

Використовуючи інтерактивний метод «Заверши фразу», пропонуємо роботу в парах для побудови діалогу на базі почутого вірша-тексту з операціями на використанні лексичні і граматичні лінгвокультури та слова-концепти.

Також інтеракцію різнотипових підходів при формуванні навичок аудіювання ми практикуємо, використовуючи другий вид ДМ — зовні. Наприклад:

Вправа 2

Прослухайте вірш Б. Олійника «Пісня про матір» [9, с. 117–118]. Знайдіть у тексті діалог. Працюючи у парах, побудуйте свій діалог, використовуючи лексичні та граматичні лінгвокультури, слова-концепти, що вказують на шанобливе ставлення до матері, бабусі в українських родин.

ПІСНЯ ПРО МАТІР

Посіяла людям
літа свої літечка житом,
Прибрала планету,
послала стежкам споришу,
Навчила дітей,
як на світі по совісті жити,
Зітхнула полегко —
і тихо пішла за межу.
— Куди ж це ви, мамо?! —
сполохано кинулись діти.
— Куди ви, бабусю? —
онуки біжать до воріт.
— Та я недалечко...
де сонце лягає спочити.
Пора мені, діти...
А ви вже без мене ростіть.
— Та як же без вас ми?..
Та що ви намислили, мамо?
— А хто нас, бабусю,
у сон поведе по казках?
— А я вам лишаю
всі райдуги із журавлями,
І срібло на травах,
і золото на колосках.
— Не треба нам райдуг,
не треба нам срібла і злата,
Аби тільки ви
нас чекали завжди край воріт!
Та ми ж переробим
усю вашу вічну роботу, —
Лишайтеся, матусю.
Навіки лишайтеся. Не йдіть.
Вона посміхнулась,
красива і сива, як доля,
Змахнула рукою — злетіли увись рушники.

«Лишайтеся щасливі», —
і стала замисленим полем
На цілу планету,
на всі покоління й віки.

Б. Олійник

Друге використання ДМ у процесі аудіювання — під час слухання аудіозаписів, перегляду фільмів, телепередач тощо. У другому випадку об'єктом аудіювання для слухача буде мовлення двох (чи більше) співрозмовників, тобто їхні змінні акти говоріння. Сприйняття мовлення не є пасивною процедурою, оскільки слухач повинен зафіксувати в свідомості найбільш значущі репліки, які несуть смисловий зміст діалогу (репліки-домінанти). Такою реплікою-домінантою може бути як одиниця, менша, ніж репліка (наприклад, синтагма), так і одиниця, більша, ніж репліка.

Що стосується монологічних аудіотекстів, то вже з 5 класу нами школярам пропонували для прослуховування різні типи монологу, які добирали на основі вимог навчальної програми з української мови (2013 р.) [7]. Сприймання чужого мовлення ми проводили ситуаційним методом, методом рефлексії, методом вправ тощо. Для прикладу покажемо формування аудіативних умінь в учнів 5-го класу із застосуванням методу клоуз-тесту (вставлення слів або словосполучень за змістом у текст).

Вправа 3

У процесі прослуховування тексту потрібно вставити необхідні лінгвокультури чи слова-концепти (слова чи словосполучення), подані в довідці на дошці.

ХЛІБ НА СТОЛІ

За всіх часів і в усіх народів було найбільшою святістю, коли лежав на столі... Його присутність народжувала поетів і мислителів, сприяла появі пісень і дум, продовжувала ..., і, навпаки, коли він зникав, — неодмінно приходило лихо.

Тяжко діставався хліб насущний у давнину. Може, тому в народі ставилися до нього з такою ..., передавали цю любов своїм дітям і внукам.

Хліб завжди був мірилом духовних, моральних і матеріальних... На яких би рівнях ми не вели про нього мову, він, хліб, має бути словом...

Хліб на столі. Зайшовши до хати, возрадуємося його присутністю, освятімося його терпким запахом, віддаймося пошанівком тим, хто зростив, виколосив і розмолот в семи млинах мучицю, рукам, котрі

подарували духмяні, схожі на сонце... Хай завжди він — совість наша — буде в хаті, як дивень, лежатиме прикритий вишитим ..., свіжий та святий, і найпершою молитвою нашої духовності воздається ... хлібові. Знімимо перед ним ..., уклонімося, аби одвічно він був на нашому столі, щоб не глевковів і не черствів, бо, як мовлять народні вуста, коли черствіє хліб, то і душі черствіють, а відтак, якщо черствіють душі — неодмінно зачерствіє хліб — наша... Це одвічне, як життя, мірило має бути нашим гаслом, нашою молитовністю не на сьогодні і не на завтра — кризь усе... (В. Скуратівський)

Довідка

хліб, випічка, коровай, калачі, священний, святий, цінний, паляниці, совість, сумління, порядність, рушник, обрус, килимок, хвала, слава, возвеличення, пошана, цінності, багатство, життя, родовід, сім'я, капелюхи, шапки, родина.

Логічно припустити, що на початках повинні домінувати легші для сприймання інформувальні типи монологу (монологи-описи, монологи-розповіді та інші мовленнєві жанри), тоді як у 7–9-х класах відповідно слід ускладнити типи монологічних текстів згідно зі заданою тематикою соціокультурної змістової лінії чинної програми.

 Аналізуючи питання щодо вимог до аудіо- та відеофонограм для аудіювання, зазначимо, що ми дотримували таких критеріїв відбору, сформульованих нами з урахуванням положень сучасних досліджень [1]:

- автохтонності, яка передбачає прослуховування текстів різної тематики про українські традиції, культуру, історію, мистецтво, музику тощо;
- мотиваційної значущості, яка полягає в цікавому сюжеті, захопливому змісті;
- тематичності, що полягає у відповідності до тем програми;
- інформативності, яка реалізується в забезпеченні учнів 5–9-х класів різного роду новою, цікавою, актуальною та корисною для них інформацією;
- посиленості та доступності у змістовому й мовному планах, а також із урахуванням обсягу тексту; лінгвосоціокультурної спрямованості аудіотексту (представленість лінгвосоціокультурної інформації в тексті, тобто її діапазон і різноманітність; характер презентації лінгвосоціокультурної інформації в аудіотексті — рівномірний / нерівномірний, текстовий / позатекстовий; смислове навантаження лінгвосоціокультурної інформації);
- варіативності текстів за різними варіантами вимови українських звуків, акцентів і діалектів.

РЕЗЮМЕ

Використання аудіювання на уроках мовних тем розвиває не лише навички аудіювання, але і говоріння, критичного усвідомлення інформації та творчого підходу до

Продуктом аудіювання є умовивід і рефлексія, результатом — розуміння сприйнятого сенсу повідомлення й власна мовленнєва й немовленнєва поведінка слухача.

її інтерпретації, сприяє розвитку логіки, вміння бачити причиново-наслідкові зв'язки, рефлексії, формуванню умінь самонавчання, самоконтролю та самооцінки.

Практика використання у цей час авторської технології доводить, що такі уроки цікавіше проходять, а слухання об'ємного автохтонного тексту здається не таким монотонним. Учнім легше запам'ятовувати фактичний матеріал у разі поетапного прослуховування та обговорення змісту.

- ❗ Не варто боятися під час аудіювання послуговатися і діалогічним мовленням, дієвість якого стимулює учнів до вживання правил культури спілкування, напрацьованих народом упродовж віків, та сприяє урізноманітненню комунікативних ситуацій, з метою збагачення їх життєвого досвіду.

Запропонована модель добре вписується в межі адаптивної системи навчання, до якої входять інтерактивні методи і яка за умови систематичного застосування допомагає учням досягати максимального рівня інтелектуального розвитку відповідно до їхніх природних задатків і здібностей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Агапова Д. В. Формирование перцептивной компетенции аудирования как компонента межличностного общения у студентов I–II курсов языкового факультета (на примере английского языка) : дисс. ... кандидата пед. наук : 13.00.02. — СПб., 2004.
2. Голуб Н. Б. та ін. Методичний коментар щодо вивчення базових предметів у 5–11 класах загальноосвітніх навчальних закладів у 2015/2016 навчальному році з урахуванням змін у програмах // Українська мова і література в школі. — 2015. — № 4. — С. 2–8.
3. Гудзик И. Ф. Речевая направленность обучения русскому языку. Аудирование // Рус. яз. и лит. в учебных заведениях. — 1996. — № 1. — С. 4–7.
4. Елухина Н. В. Обучение слушанию иноязычной речи // Иностранные языки в школе. — 1996. — № 5. — С. 18–28.
5. Круківська І. А. Використання пісень у процесі навчання аудіювання // Іноземні мови. — 1998. — № 1. — С. 46.
6. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах : підручник / О. Б. Бігич та ін. — К. : Ленвіт, 1999.
7. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів : Українська мова; Українська література. 5–9 класи. — К. : Видавничий дім «Освіта», 2013. — 160 с.
8. Не впусти рака з рота // Українська література : Хрестоматія для 6 кл. / Упоряд. В. М. Скрипник. — Донецьк : ВКФ «БАО», 2000. — 480 с. — С. 48.
9. Олійник Б. Істина. Вибрані твори. Поєми. — К., 1976.
10. Павличко Д. Птиця [Електронний ресурс] / Дмитро Павличко. — Режим доступу : <http://www.ukrlit.vn.ua/lib/pavlichko/5i64p.html>.
11. Соняшник : загадки [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.sonyashnik.com/riddles.php>.
12. Щукин А. Н. Лингводидактический энциклопедический словарь : более 2000 слов / Анатолий Николаевич Щукин. — М. : Астрель : АСТ : Хранитель, 2007. — 746 с.